

Đề bài

Chỉ ra và phân tích giá trị của biện pháp tu từ ngữ âm trong câu thơ sau”

“Em ơi Ba Lan mùa tuyết tan
Đường bạch dương sương trắng nắng tràn”

(Tố Hữu)

Bài làm

Giá trị văn học của một tác phẩm được làm nên từ hai khía cạnh chính là nội dung và hình thức. Hình thức là yếu tố quan trọng đầu tiên để tiến tới tìm hiểu nội dung tác phẩm. Trong hình thức, có một nhân tố tưởng chừng là nhỏ nhưng lại đóng vai trò quan trọng trong việc khiến cho nội dung tác phẩm thêm phong phú. Yếu tố ngữ âm trong hai câu thơ sau đây của Tố Hữu là một ví dụ:

*“Em ơi Ba Lan mùa tuyết tan
Đường bạch dương sương trắng nắng tràn”*

Khi nói đến ngữ âm, người ta nói đến các đơn vị cấu tạo nên nó là âm vị, hình vị và từ. Những yếu tố này ở những cấp độ khác nhau đã làm nên giá trị trong thơ văn. Có thể nhận thấy, hai câu thơ mang âm hưởng chung như một tiếng reo vui trước cảnh thiên nhiên tươi đẹp, mới lạ nơi nước bạn xa xôi. Câu thơ được mở ra với toàn là những âm mở: “an, ang, oi”. Đây là những âm có độ mở khẩu hình lớn nhất trong tiếng Việt. Nó là những âm sáng, gợi cảm giác tươi vui, rộng mở. Ta đã được nghe những bài thơ có vần tương tự như:

*“Sông Mã xa rồi Tây Tiến ơi
Nhớ về rừng núi nhớ chơi vơi”*

Cũng là vần “oi”, cũng gợi ra độ rộng mở, tiếng gọi của bốn câu thơ mang một cảm xúc giống nhau: vui tươi, hứng khởi. Và cảnh thiên nhiên như được chuẩn bị sẵn để xuất hiện trong tiếng gọi đầy tươi sáng. Hai câu thơ là cách nhìn bức tranh thiên nhiên hướng tới cảm xúc, gợi lên bức tranh thiên nhiên với rất nhiều gam màu tươi sáng. Đó là màu trắng của sương tuyết, màu của hàng cây bạch dương và màu của nắng, có lẽ là rất vàng để những gam màu kia dù là trắng nhưng cũng vẫn thật ấm áp. Sắc màu của sự sống như đang lan tràn, tràn ngập ra khắp xung quanh, tràn vào trong lòng thi nhân, trong tiếng reo vui đầy hứng khởi. Bên cạnh đó, đọc hai câu thơ người ta còn bị ấn tượng bởi cách gieo thanh điệu. Câu thơ chủ yếu là vần bằng. Không phải là toàn vần bằng như hai câu thơ của Xuân Diệu: “Sương nương theo trăng ngừng lưng trời / Tương tư nâng lòng lên chơi vơi” – làm cho người đọc thơ như cũng có cảm giác... chơi vơi theo, ở đây sử dụng chủ yếu là vần bằng (Hai câu thơ mười bốn chữ có tới mười thanh bằng) nhưng không gợi cảm giác buồn như vẫn thường có mà kết hợp với các thanh trắc, cùng với những âm mở, khiến cho ta cảm nhận được niềm hân hoan trong cảm xúc của nhà thơ trước khung cảnh thiên nhiên đẹp và mới lạ của nước bạn. Tiếng reo vui hân hoan cũng là một lời san sẻ với người mình yêu thương, với quê hương, đất nước mình.

Hình ảnh và ngôn từ thơ cùng với cái tình thơ của thi nhân sẽ mãi làm nên ấn tượng đặc biệt cho bất cứ ai khi đọc hai câu thơ.